

ZJEDNODUŠENÝ SYSTÉM ADMINISTRACE PŘÍMÝCH PLATEB A JEHO SROVNÁNÍ SE STANDARDNÍM SYSTÉMEM PŘÍMÝCH PLATEB

SIMPLIFIED SYSTEM OF DIRECT PAYMENTS AND ITS COMPARISON WITH THE STANDARD SYSTEM OF DIRECT PAYMENTS

František Střeleček, Jana Lososová

(Příspěvek byl zpracován v rámci projektu NAZV QC 1037)

Abstrakt:

V příspěvku jsou popsány dva systémy administrace přímých plateb a jejich vliv na ekonomiku zemědělských podniků v letech 2004 - 2006. Pro tyto účely byl výběrový soubor 152 zemědělských podniků rozdělen podle výrobních oblastí kukuřičné, řepařské, bramborářské, bramborářsko-ovesné a horské. Každému ze sledovaných podniků byly vypočteny možné nároky na standardní přímé platby podle situace podniku v roce 2002 a nároky na platby podle zjednodušeného systému administrace přímých plateb. Jednotlivé prémie byly pro srovnatelnost přepočteny na jeden hektar zemědělské půdy. Na závěr byly oba tyto systémy porovnány z hlediska jejich dopadu na hospodaření zemědělských podniků v různých výrobně-klimatických podmínkách.

Abstract:

In the contribution, there are described two systems of the direct payments administration and their impact on the agricultural enterprises economics in the period 2004 – 2006. For the purpose, the selected set of 152 agricultural enterprises was divided according to the maize-growing, sugar beet-growing, grain-growing, potatoes-oats-growing and mountainous production areas. For each of the followed enterprises, the possible claims of standard direct payments according to the enterprise situation in 2002 and the payment claims according to the simplified system of direct payments administration were calculated. For comparison, the individual premiums were re-calculated per 1 hectare of agricultural land. In conclusion, both systems were compared from the viewpoint of their impact on the agricultural enterprises economy in different production and climatic conditions.

Klíčová slova:

standardní přímé platby, zjednodušený systém administrace přímých plateb, produkční oblasti, méně příznivé oblasti, Reforma společné zemědělské politiky

Key words:

Standard direct payments, simplified system of direct payments administration, production areas, less favoured areas, CAP reform

1. Úvod

V červnu 2003 byla v Lucemburku dohodnuta Reforma společné zemědělské politiky vedoucí k dosažení trvale udržitelného zemědělského modelu pro Evropu. Mezi klíčové prvky nové zemědělské politiky patří:

- jednorázová zemědělská platba pro zemědělce EU nezávislá na výrobě,
- spojení této platby s ekologickými standardy, se standardy potravinové bezpečnosti, zdraví zvířat a rostlin a zachování půdy v dobrém a ekologickém stavu,
- zesílená politika rozvoje venkova s výraznějším financováním EU,
- modulace (krácení přímých plateb pro větší hospodářství za účelem financování nové politiky rozvoje venkova),
- revize tržní politiky.

Reforma se nedotkne dojednaných limitů na přímé platby a kvóty v rámci Přístupové smlouvy. Modulace (snižování přímých plateb ročně o stanovená procenta) a eventuální snižování přímých plateb prostřednictvím finančního mechanismu se ČR týkat nebude dokud nebudou sazby přímých plateb vyrovnány na úroveň plateb současných členských států EU.

Vzhledem k tomu, že Česká republika nebude při vstupu do EU dostatečně připravena na zavedení standardního způsobu administrace přímých plateb, rozhodla se využít možnosti aplikovat zjednodušený systém plateb.

Zjednodušený systém plateb umožňuje rozdělení prostředků EU (25 % – 35 % v letech 2004 – 2006) rovnoměrně na ha *užité zemědělské půdy*, která k 31.12.2002 byla 3 652 028 ha zemědělské půdy a prostředky na dorovnání z národních komplementárních plateb („top – up“) rozdělit způsobem, který si národní vláda určí. Při řešení systému rozdělení těchto prostředků je třeba vycházet z těchto pravidel:

1. Dosahovat přiměřenou vyrovnanost mezi odvětvími, především mezi rostlinnou a živočišnou výrobou.
2. Dosáhnout přiměřené vyrovnanosti přímých plateb mezi jednotlivými výrobními oblastmi.
3. Koordinovat jednotné platby s opatřeními Horizontálního plánu rozvoje venkova a sektorovými operačními plány.
4. Sledovat vliv jednotných plateb z hlediska agrární politiky České republiky.
5. Dosáhnout stability agrárního sektoru a zmírnit dopady trhu na ekonomickou situaci farmářů.

2. Cíl a metodika

V příspěvku je porovnán zjednodušený systém administrace přímých plateb se standardním způsobem, který je v současnosti aplikován v členských státech a jejich dopad na ekonomiku zemědělských podniků. Vychází se ze zachování celkového objemu prostředků určených na přímé platby a ze sazeb přímých plateb pro jednotlivá odvětví podle metodiky EU a tato metodika je simulována na reálnou situaci 152 zemědělských podniků, které průřezově hospodaří ve všech výrobních oblastech. Kritériem pro porovnání jednorázových zemědělských plateb je objem dotací na 1 hektar zemědělské půdy.

3. Výsledky a diskuse

3.1 Standardní přímé platby, tak jak jsou koncipovány v přístupové smlouvě – platby vázané na produkci

V tomto případě by byly veškeré prostředky na přímé platby tzn., garantovaná úroveň podpor EU (25 % – 35 %) a prostředky na dorovnání z národních komplementárních plateb („top – up“) rozděleny způsobem, jakým jsou v současnosti rozdělovány v členských státech.

Tento způsob administrace přímých plateb je velmi náročný a existuje nebezpečí, že v důsledku možných nepřesností a chybovosti v podaných žádostech by nemuselo dojít v prvních letech po vstupu k vyčerpání navržených limitů na přímé platby. Naopak jistou výhodou by bylo vytvoření solidní statistická báze, ze které by se mohlo vycházet, stejně jako tomu je u stávajících členských států, při výpočtu budoucích plateb bez vazby na produkci, ale i s vazbou na produkci, tak jak ji předpokládá reforma SZP.

Přímé platby jsou koncipovány jako platby komoditní a měly by tedy vyrovnávat rentabilitu jednotlivých komodit tak, aby i méně rentabilní plodiny našly své místo na trhu a odpovídající místo ve výrobním zaměření jednotlivých podniků.

Z tohoto hlediska by přímé platby měly působit v jednotlivých výrobních oblastech neutrálně. To znamená, že vlivem přímých plateb a vyrovnávacího příplatku do LFA by rentabilita výroby v jednotlivých oblastech měla být stejná, nebo alespoň velikost přímých plateb v jednotlivých výrobních oblastech na 1 ha zemědělské půdy by se měla vyrovnávat.

Porovnáme-li však přímé platby u souboru vybraných 152 podniků, pak je zřejmé, že se zhoršující se výrobní oblastí objem přímých plateb klesá (tabulka 6). Rozhodující složkou přímých plateb jsou platby na plochu pro vybrané plodiny na orné půdě. Snižující se podíl orné půdy v závislosti na zhoršující se oblasti vede ke klesajícímu objemu přímých plateb na 1 hektar zemědělské půdy. V tomto smyslu objem přímých plateb na 1 hektar zemědělské půdy nepodporuje extenzifikaci živočišné výroby v bramborářsko-ovesné a horské oblasti.

Poměrná vyrovnanost plateb v kukuřičné, řepařské a bramborářské výrobní oblasti na jedné straně a bramborářsko-ovesné a horské výrobní oblasti na straně druhé poměrně málo zvýrazňuje vliv diferenciální renty na hektar v těchto oblastech. Nízký podíl plateb v bramborářsko-ovesné a horské oblasti z živočišné výroby neodpovídá vyššímu podílu stavu skotu a zatravnění v těchto oblastech.

Přímé platby by měly vyrovnat rozdíly ve výrobním zaměření a Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) by měl řešit spíše otázky nepříznivého dopadu diferenciální renty zvláště u LFA, avšak přímé platby prohlubují nepříznivý dopad diferenciální renty a dostávají se do rozporu s agrární politikou státu, která směřuje ke snižování podílu orné půdy v horských a podhorských výrobních oblastech a většímu podílu skotu v těchto oblastech, nehledě na horší rentabilitu chovu skotu a výroby mléka (neřkuli ztrátovou) v horských a podhorských výrobních oblastech.

Jediným regulátorem takto koncipovaného systému podpor v méně příznivých oblastech budou podpory v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (tabulka 1). Tyto podpory nepodléhají postupnému navyšování jako přímé platby, ale budou od okamžiku vstupu do EU vypláceny v plné výši. Z tohoto hlediska se jeví jejich schopnost eliminovat klesající přímé platby se zhoršující se výrobní oblastí a současně vyrovnávat nepříznivý vliv diferenciální renty v prvních letech po vstupu jako poměrně vysoká, avšak s rostoucí sazbou přímých plateb tato schopnost klesá. Při 100% sazbě přímých plateb budou opatření HRDP vyrovnávat prakticky pouze klesající přímé platby směrem ke zhoršující se výrobní oblasti a vyrovnání nepříznivých podmínek pro hospodaření v těchto oblastech bude nedostatečné.

Tabulka 1. Navržené sazby hlavních opatření HRDP

Průměrné sazby vyrovnávacího příspěvku pro jednotlivé typy LFA:	
<i>Horská oblast</i>	<i>4 460 Kč/ha travních porostů</i>
<i>Ostatní LFA</i>	<i>3 320 Kč/ha travních porostů</i>
<i>Specifické LFA</i>	<i>3 420 Kč/ha travních porostů</i>
Ošetřování travních porostů:	
<i>sazba na louky</i>	<i>1 970 Kč/ha</i>
<i>sazba na pastviny</i>	<i>3 410 Kč/ha</i>
Ekologické zemědělství:	
<i>Orná půda</i>	<i>3 520 Kč/ha</i>
<i>Travní porosty</i>	<i>1 100 Kč/ha</i>
<i>Trvalé kultury</i>	<i>10 590 Kč/ha</i>
<i>Zelenina a speciální byliny na OP</i>	<i>11 050 Kč/ha</i>

3.2 Zjednodušený systém administrace přímých plateb

Přijetím tohoto způsobu administrace přímých plateb bude Česká republika moci rozdělit prostředky určené na přímé platby dvojím způsobem:

- veškeré prostředky určené na přímé platby rozdělit rovnoměrně na ha užitě zemědělské půdy - platby bez vazby na produkci
- rozdělit prostředky EU (25 % – 35 % v letech 2004 – 2006) rovnoměrně na ha užitě zemědělské půdy a prostředky na dorovnání z národních komplementárních plateb („top – up“) rozdělit jiným způsobem – platby částečně vázané na produkci.

MZe ve snaze definovat systém plateb, který by byl kombinací maximální jednoduchosti a maximální spravedlnosti navrhuje rozdělení prostředků druhým způsobem tzn. rozdělit prostředky na dorovnání z národních komplementárních plateb, tak aby podporovaly produkci některých vysoce nerentabilních komodit a zároveň eliminovaly diskriminační dopady mezi oblastmi s různými výrobně-klimatickými podmínkami.

Tabulka 2. Výnosnost tržeb jednotlivých komodit zemědělské výroby v roce 2001

Komodita	Výrobní oblast			Celkem
	K a Ř	B	BO a H	
Pšenice ozimá	0,274	0,315	0,329	0,299
Pšenice jarní	0,225	0,292	0,308	0,272
Žito	0,354	0,156	0,290	0,245
Ječmen ozimý	0,307	0,342	0,280	0,318
Ječmen jarní	0,368	0,258	0,276	0,319
Oves	0,254	0,179	0,377	0,301
Tritikále	0,609	0,322	0,332	0,364
Kukuřice na zrno	0,187	0,185		0,184
Hrách	0,249	0,055	-0,067	0,084
Řepka	-0,039	0,140	0,169	0,100
Mák	0,052	-0,039	0,167	0,047
Slunečnice na semeno	-0,167			-0,164

Cukrovka	0,158	0,194		0,159
Brambory konzumní pozdní	0,082	0,049	0,212	0,128
Len		-1,126	0,074	-0,055
Chmel	0,030			0,020
Vinné hrozny	-0,063			-0,063
Kmín	0,434	0,100		0,336
Jablka	-0,332	-0,296		-0,330
Meruňky	0,211			0,211
Dojnice	-0,003	-0,075	0,029	-0,025
Výkrm skotu *	-0,396	-0,302	-0,321	-0,337
Mladé chovné prasničky *	0,302	0,322	0,221	0,273
Výkrm prasat *	0,199	0,180	0,102	0,162
Nosnice **				-0,040
Jatečná kuřata *	0,061	0,067	0,083	0,068

* Při výpočtu použity náklady na živou hmotnost

** Při výpočtu použity náklady na vejce včetně amortizace

Postup při výpočtu navrhovaného systému zjednodušené administrace přímých plateb:

1. Byla spočtena jednotková platba na ha (3 652 028 ha užitých ploch) z přidělených přímých plateb z EU (25%-35%).
2. Prostředky na dorovnání (top-up) byly rozděleny podle následujícího modelu
 - U plodin na orné půdě ve smyslu přímých plateb byl použit plošný princip na ha nediferencovaně mezi plodinami.
 - U mléka byla použita pro kompenzaci přímé platby ta část národní komplementární platby, která byla vytvořena z porážkových premií, zvláštních premií na býky (volky), extenzifikačních premií, dodatečných premií.
 - U KBTPM a u ovcí byla použita národní komplementární platba ve výši 75% sazeb EU.
 - U chmele byl balík národní komplementární platby (max. do výše 30% sazby EU) přidělen na 1ha chmelnic (celková výměra : 6 100 ha).
 - U bramborového škrobu byla stanovena sazba na 1t bramborového škrobu max. do výše 75% sazby EU a do výše celkové vyjednané kvóty na bramborový škrob (33 600 t). Tato platba bude orientována na zpracovatele.

Při výběru nerentabilních komodit na jejichž produkci má stát zájem byla uplatněna tato hlediska:

- zařazení plodin pro nepotravinářské účely zvyšuje výnosy zemědělských podniků a přitom nepůsobí přetlak potravinářských výrobků (škrob, set-aside)
- komodity podporované EU a zemědělskou politikou ČR, u kterých se projevuje trvale ztráta (KBTPM, ovce)
- komodity přispívající ke stabilizaci ekonomiky podniků v méně příznivých oblastech (býci, mléko).

Tabulka 3. Návrh na dorovnání (top-up) u jednotlivých komodit

Dorovnání (sazba v Kč na jednotku)				Dorovnání celkem v Kč		
Jednotná platba na plochu	1561	1930	2317	5 700 490 000	7 048 620 000	8 461 994 000
Komodita	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Plodiny na OP v Kč/ha OP*	1 930	1 930	1 930	5 365 400 000	5 365 400 000	5 365 400 000
Škrob v Kč/t	527	492	457	17 738 820	16 560 720	15 382 620
Chmel v Kč/ha	4 320	4 320	4 320	26 352 000	26 352 000	26 352 000
KBTPM Kč/ks	4 500	4 200	3 900	406 350 000	379 260 000	352 170 000
Bahnice v Kč/ks	497	463	430	33 166 301	30 897 379	28 695 190
Mléko v Kč/t	372	541	700	996 792 650	1 482 201 650	1 915 913 650
Celkem				6 845 799 771	7 300 671 749	7 703 913 460

*výpočet = (sazba na dorovnání (30%) x limit)/OP (2780 tis.ha)

pozn.: zbytek rozdělit na OP

Méně příznivé oblasti, které jsou charakteristické omezujícími výrobními podmínkami, především vysokým stupněm zatravnění jsou při tomto způsobu rozdělování prostředků podporované vyšší sazbou na komodity (chov skotu, mléko, ovce, škrob), popř. neomezenými kvótami na vybrané komodity, neboť jsou v těchto oblastech omezené možnosti rozšíření výrobní struktury. Další možností jak zohlednit oblasti s takto zhoršenými výrobními podmínkami je příplatek v rámci národních podpůrných programů.

Dalším hlediskem, které bylo vzato v úvahu při návrzích na diferenciaci prostředků na podpory je přiblížení se klíčovým prvkům Reformy společné zemědělské politiky. Platby by měly navazovat na národní programy marketingu a zpracování. Kromě toho by bylo vhodné, aby byly stanoveny přiměřené sazby v rámci HRDP tak, aby bylo dosaženo přiměřeného poměru celkových podpor mezi jednotlivými výrobními oblastmi.

Tabulka 4.: Dopad zjednodušeného systému administrace přímých podpor na ekonomiku zemědělských podniků hospodařících v produkčních oblastech

<i>Výrobní oblast</i>	Kukuřičná			Řepařská		
<i>Počet podniků</i>	8			41		
<i>Zemědělská půda v ha</i>	1881			1870		
<i>Orná půda v ha</i>	1740			1717		
<i>TTP v ha</i>	31			119		
<i>Výměra LFA v ha</i>	191			111		
<i>Hosp. výsledek př.zd. (tis.Kč)</i>	-1404			-241		
<i>Dotace 2002 (tis.Kč)</i>	3571			2509		
<i>Dotace 2002 v Kč/ha ZP</i>	1898			1342		
<i>VDJ celkem</i>	405			619		
<i>VDJ / ha ZP</i>	0,215			0,331		
<i>Platby v tis.Kč/podnik</i>						
Rok	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Jednot.pl.na ha (25 - 35 %)	2 937	3 631	4 359	2 919	3 609	4 332
Plodiny na OP	3 358	3 358	3 358	3 313	3 313	3 313
Mléko	550	800	1 035	714	1 038	1 343
KBTPM	3	3	2	30	28	26
Ovce	0	0	0	0	0	0
Chmel	0	0	0	18	18	18
Celkem	6 847	7 791	8 754	6 993	8 005	9 032
Vyrovňovací přís. LFA	7	7	7	114	114	114
Údržba TTP	31	31	31	273	273	273
Ekologické zemědělství	0	0	0	0	0	0
Hlavní opatření HRDP	39	39	39	388	388	388
celkem včetně HRDP	6 886	7 829	8 792	7 381	8 393	9 420
<i>Platby v Kč/ha zemědělské půdy</i>						
Rok	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Jednot.pl.na ha (25 - 35 %)	1 561	1 930	2 317	1 561	1 930	2 317
Plodiny na OP	1 785	1 785	1 785	1 772	1 772	1 772
Mléko	292	425	550	382	555	718
KBTPM	1	1	1	16	15	14
Ovce	0	0	0	0	0	0
Chmel	0	0	0	9	9	9
Celkem	3 640	4 141	4 653	3 740	4 281	4 830
Vyrovňovací přís. LFA	4	4	4	61	61	61
Údržba TTP	17	17	17	146	146	146
Ekologické zemědělství	0	0	0	0	0	0
Hlavní opatření HRDP	21	21	21	208	208	208
celkem včetně HRDP	3 660	4 162	4 674	3 947	4 489	5 038

Tabulka 5.: Dopad zjednodušeného systému administrace přímých podpor na ekonomiku zemědělských podniků hospodařících v méně příznivých oblastech

<i>Výrobní oblast</i>	Bramborářská			Bramborářsko-ovesná			Horská		
<i>Počet podniků</i>	59			24			20		
<i>Zemědělská půda v ha</i>	1868			1396			1347		
<i>Orná půda v ha</i>	1440			952			635		
<i>TTP v ha</i>	420			435			772		
<i>Výměra LFA v ha</i>	1360			1298			1322		
<i>Hosp. výsledek př.zd. (tis.Kč)</i>	-1147			-279			-674		
<i>Dotace 2002 (tis.Kč)</i>	4021			3653			4837		
<i>Dotace 2002 v Kč/ha ZP</i>	2153			2616			3590		
<i>VDJ celkem</i>	854			684			701		
<i>VDJ / ha ZP</i>	0,457			0,490			0,520		
<i>Platby v tis.Kč/podnik</i>									
Rok	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Jednot.pl.na ha (25 - 35 %)	2 915	3 604	4 327	2 180	2 695	3 235	2 103	2 600	3 122
Plodiny na OP	2 779	2 779	2 779	1 837	1 837	1 837	1 103	1 103	1 103
Mléko	833	1 211	1 567	727	1 057	1 368	568	826	1 069
KBTPM	178	167	155	157	146	136	409	381	354
Ovce	1	1	1	0	0	0	12	11	10
Chmel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkem	6 706	7 762	8 829	4 901	5 736	6 577	4 194	4 922	5 658
Vyrovňovací přís. LFA	1 396	1 396	1 396	1 553	1 553	1 553	3 225	3 225	3 225
Údržba TTP	925	925	925	998	998	998	1 954	1 954	1 954
Ekologické zemědělství	54	54	54	0	0	0	318	318	318
Hlavní opatření HRDP	2 375	2 375	2 375	2 551	2 551	2 551	5 496	5 496	5 496
celkem včetně HRDP	9 082	10 137	11 204	7 452	8 287	9 127	9 690	10 418	11 154
<i>Platby v Kč/ha zemědělské půdy</i>									
Rok	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Jednot.pl.na ha (25 - 35 %)	1 561	1 930	2 317	1 561	1 930	2 317	1 561	1 930	2 317
Plodiny na OP	1 488	1 488	1 488	1 316	1 316	1 316	819	819	819
Mléko	446	649	839	521	757	980	422	613	793
KBTPM	96	89	83	112	105	97	303	283	263
Ovce	0	0	0	0	0	0	9	8	7
Chmel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkem	3 591	4 156	4 727	3 510	4 108	4 710	3 113	3 653	4 200
Vyrovňovací přís. LFA	748	748	748	1 112	1 112	1 112	2 394	2 394	2 394
Údržba TTP	495	495	495	715	715	715	1 450	1 450	1 450
Ekologické zemědělství	29	29	29	0	0	0	236	236	236
Hlavní opatření HRDP	1 272	1 272	1 272	1 827	1 827	1 827	4 079	4 079	4 079
celkem včetně HRDP	4 863	5 428	5 999	5 337	5 935	6 537	7 193	7 733	8 279

Vzhledem k tomu, že oproti přímým platbám odpadla u jednotlivých podniků omezení z nedodržení jednotlivých limitů (např. hustota skotu, poměr TTP ke krmné ploše apod.), navrhovaný model plně využívá celkový objem dotačních prostředků (v roce 2004 - 6,8 mld. Kč).

Porovnáme-li zjednodušený systém administrace se systémem přímých plateb, můžeme konstatovat, že dochází u jednotlivých výrobních oblastí (s výjimkou kukuřičné oblasti v roce 2004) ke zvýšení plateb .

Přímé platby na hektar zemědělské půdy mají v kukuřičné oblasti nejvyšší úroveň a směrem k horší výrobní oblasti dochází k jejich poklesu. U zjednodušeného systému plateb dochází k rovnoměrnému rozdělení prostředků garantovaných EU (25 % – 35 %) na plochu zemědělské půdy, což zvyšuje podíl plateb na hektar zemědělské půdy směrem ke zhoršující se oblasti oproti přímým platbám.

Hodnotíme-li významnost jednotlivých komponentů, pak je třeba konstatovat, že jejich vliv je rozdílný v jednotlivých výrobních oblastech. V kukuřičné a řepařské výrobní oblasti mají největší význam platby pro plodiny na orné půdě, které se pohybují od 1772 do 1785 Kč na hektar zemědělské půdy. V bramborářské, bramborářsko-ovesné a horské oblasti je nejvýznamnější jednotná platba na hektar zemědělské půdy, tato platba je v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti až na druhém místě. Třetí z hlediska významu je platba za mléko, která se v roce 2004 pohybuje od 292 Kč/ha z.p. do 521 Kč/ha z.p.

Nejvýznamnější je tato platba v oblastech bramborářské a bramborářsko-ovesné a působí pozitivně na dorovnání celkových plateb ve srovnání s produkčními oblastmi. Podíl plateb za KBTPM je v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti nevýznamný a v bramborářské a bramborářsko-ovesné výrobní oblasti málo významný, pouze v horské oblasti je tato platba vyšší v přepočtu na ha z.p., a to 303 Kč v roce 2004. Prémie na plodiny na orné půdě přepočtené na ha z.p. v bramborářské, bramborářsko-ovesné a horské výrobní oblasti převyšují prémii za mléko ovce a krávy bez TPM a v důsledku toho nejsou v souladu s požadavkem na zatravnění v těchto oblastech, naopak působí protichůdně.

Vyrovňovací příspěvek do LFA, příspěvek na údržbu TTP a příspěvek na ekologické zemědělství jsou nejvýznamnější platby v rámci HRDP a jsou to hlavní faktory, které zvyšují úroveň subvencí v bramborářské, bramborářsko-ovesné a horské oblasti. Nezbytnou podmínkou pro ekonomiku zemědělských podniků v bramborářské, bramborářsko-ovesné a horské výrobní oblasti jsou navrhované příspěvky v rámci HRDP. Celkové platby podle zjednodušeného systému bez HRDP by byly v produkčních oblastech vyšší než v oblastech méně příznivých.

Je třeba vyzdvihnout jasně formulované jednotlivé dotační tituly navrhovaného systému, jeho administrativní jednoduchost a především jeho přiblížení se Reformě společné zemědělské politiky, tak jak byla dohodnuta v Lucemburku v červnu 2003.

**Tabulka 6.: Porovnání návrhu na zjednodušený systém se standardním systémem
přímých plateb**

Výrobní oblast	Kukuřičná			Řepařská		
Přímé platby	2004	2005	2006	2004	2005	2006
<i>Přímé platby v tis.Kč</i>	6846	7621	8256	6417	7170	7767
<i>Přímé platby v Kč/ha</i>	3639	4051	4388	3432	3835	4154
<i>Přímé pl. + HRDP v Kč/ha</i>	3660	4072	4409	3640	4043	4362
Platby v tis.Kč/podnik	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Nový návrh na top-up	6847	7791	8754	6993	8005	9032
celkem včetně HRDP	6885,7	7829,5	8792,4	7381,1	8393,3	9420
Platby v Kč/ha zemědělské půdy	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Nový návrh na top-up	3639,7	4141,4	4653,2	3740	4281,3	4830,4
celkem včetně HRDP	3660,2	4161,9	4673,7	3947,5	4488,8	5037,9
Srovnání v %	2004	2005	2006	2004	2005	2006
poměr k přímým platbám	100	102	106	108	111	115

Výrobní oblast	Bramborářská			Bramborářsko-ovesná			Horská		
Přímé platby	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
<i>Přímé platby v tis.Kč</i>	6150	6941	7519	4165	4745	5140	3017	3449	3736
<i>Přímé platby v Kč/ha</i>	3293	3717	4026	2983	3398	3681	2239	2560	2773
<i>Přímé pl. + HRDP v Kč/ha</i>	4565	4989	5298	4810	5225	5508	6318	6639	6852
Platby v tis.Kč/podnik	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Nový návrh na top-up	6706	7762	8829	4901	5736	6577	4194	4922	5658
celkem včetně HRDP	9081,7	10137	11204	7451,6	8286,7	9127,3	9690,4	10418	11154
Platby v Kč/ha zemědělské půdy	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Nový návrh na top-up	3591	4156,2	4727,4	3509,8	4107,9	4709,9	3113,4	3653,1	4199,6
celkem včetně HRDP	4863	5428,2	5999,4	5336,6	5934,6	6536,7	7192,8	7732,5	8279
Srovnání v %	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
poměr k přímým platbám	107	109	113	111	114	119	114	116	121

4. Závěr

Zjednodušený systém administrace přímých plateb má dvě úrovně rozdělování prostředků. Za prvé jde o rozdělení prostředků garantovaných EU (25 % - 35 %), které budou rozděleny jako jednotná platba na plochu, tzn. tyto platby nebudou vázány na produkci. Jednotná platba na plochu se provádí jednou ročně, vypočte se rozdělením ročního finančního rámce na zemědělskou plochu nového členského státu. Nebude žádná povinnost produkovat ani používat faktory produkce, ale půda může být využívána pro jakékoli zemědělské účely.

V přepočtu na 1 hektar zemědělské půdy jsou tyto platby pro všechny podniky stejné a nedojde tak ke snižování těchto podpor směrem k méně příznivým oblastem, jak by tomu bylo v případě standardních přímých plateb. Porovnáme-li jednotné platby na plochu u průměrného zemědělského podniku v dané výrobní oblasti se standardními přímými platbami, pak dojde k přesunu prostředků z příznivých oblastí do méně příznivých.

Rozdělení prostředků na dorovnání z národních komplementárních plateb je naopak vázáno na produkci stejně jako standardní přímé platby, avšak rozdíl je v podstatném administrativním zjednodušení těchto plateb.

Oproti standardnímu systému rozdělování plateb tento systém umožňuje rozdělení veškerých prostředků určených na tyto platby, výše objemu plateb není závislá na výrobní struktuře, stupni zornění a dalších faktorech. Tento systém dává podniku větší volnost ve volbě výrobního zaměření, především z hlediska situace na trhu (poptávka, ceny zemědělských výrobců) a svých výrobních možností (náklady, výrobní kapacita). Kritériem pro výrobní zaměření se stává rentabilita a odbytové možnosti jednotlivých výrobků, přesto však nedochází k omezení produkce takových komodit, které dosahují podprůměrnou rentabilitu (krávy bez TPM, chmel, mléko, průmyslové brambory atd.). V tomto smyslu zjednodušený systém administrace přímých plateb zvyšuje příjmy zemědělských podniků, umožňuje vyšší konkurenceschopnost a umožňuje regulaci výroby podle potřeb agrární politiky, čímž eliminuje nepříznivý dopad jednotných plateb na plochu na produkci některých nerentabilních komodit.

Literatura:

Nařízení Rady (ES) č. 1251/1999 ze dne 17. Května 1999 o režimu podpor pro producenty určitých plodin na orné půdě

Nařízení Rady (ES) č. 1254/1999 ze dne 17. Května 1999 o společné organizaci trhu s hovězím a telecím masem

Nařízení Rady (ES) č. 1255/1999 ze dne 17. Května 1999 o společné organizaci trhu s mlékem a mléčnými výrobky

Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 ze dne 17. Května 1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF) a o změně a zrušení některých nařízení

Nařízení Rady (ES) č. 1259/1999 ze dne 17. Května 1999, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky

Mze ČR (2003): návrh Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP), aktualizovaná verze z 15.4.2003

Reforma SZP: Konečný kompromis předsednictva po dohodě s Komisí, Rada EU, Lucemburk 2003

Kontaktní adresa:

Prof. Ing. František Střeleček, CSc., Ing. Jana Lososová, Katedra účetnictví a financí, Zemědělská fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Studentská 13, 370 05 České Budějovice

e-mail: strelec@jcu.cz, lososova@zf.jcu.cz